

TOIMENPIDEALOITE 88/2009 vp

Oppivelvollisuuden nostaminen 18 ikävuoteen

Eduskunnalle

Esitämme oppivelvollisuuden jatkamista nykyisestä 16 vuodesta 18 vuoteen. Näin kunnat veloitettaisiin huolehtimaan siitä, että jokaisella nuorella on aito mahdollisuus ja vastuu suorittaa opinnot lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa tai vaihtoehtoisesti sitoutua oppisopimuskoulutukseen tai työpajatoimintaan. Nykyisessä käytännössä toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jää seitsemän prosenttia nuorista. Kaikille ei tarjota opiskelupaikkaa, ja siksi osa nuorista lopettaa lyhytnäköisesti opiskelun peruskoulun jälkeen.

Tämä toimenpidealoite on osa Vasemmistoliiton koulutuspoliittista linjausta, jonka mukaan nuorten oppivelvollisuutta tulee jatkaa 18 ikävuoteen saakka. Oppivelvollisuuden suorittaminen tapahtuisi kaikkien alle 18-vuotiaiden osalta valinnaisesti joko peruskoulussa ja lukiossa, peruskoulussa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tai oppisopimuskoulutuksessa taikka ammatilliseen koulutukseen integroidussa työpajatoiminnassa. Vasemmistoliiton mielestä koulutusurien kattavuutta pitäisi parantaa ja tätä kautta lisätä kaikkien nuorten kiinnittymistä työelämään.

Tilastokeskuksen mukaan 51 prosenttia koululaisista jatkoi vuonna 2006 lukiokoulutuksessa, 40 prosenttia ammatillisessa koulutuksessa, kaksi prosenttia peruskoulun 10. luokalla ja peräti seitsemän prosenttia ei jatkanut välittömästi opiskelua tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Lisäksi tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista kuusi prosenttia keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2006—2007 aikana. Nykyinen

koulutusjärjestelmä, joka edellyttää nuorten kykenevän valitsemaan koko elämänuransa peruskoulun päättyessä ja sallii jättäytymisen koulutuksen ulkopuolelle, aiheuttaa väistämättä sen, että jotkut nuoret syrjäytyvät työelämästä. Lisäksi oppivelvollisuuden kestolla voidaan vaikuttaa siihen, että nuoren ei tarvitse liian varhain tehdä valintoja, jotka sulkevat pois suuren määrän tulevaisuuden mahdollisuuksia. (Henttonen, Alekski & Parkkonen, Jouni: Vapaus valita — yhtenäisen toisen asteen koulutuksen suuntaviivoja. Kalevi Sorsa -säätiön julkaisuja 4/2008.)

Suomessa ja muissa Länsi-Euroopan maissa koulutusmahdollisuuksia on laajennettu ja nuorten osallistuminen toisen ja korkea-asteen koulutukseen on yleistynyt 1990-luvun alusta lähtien. Siitä huolimatta, että Suomessa nuorisoo on käynyt kouluja enemmän ja pidempään kuin milloinkaan aikaisemmin, on nuorten kiinnittyminen työmarkkinoille nykyään vaikeampaa kuin 1990-luvun alussa. Määrä- ja osa-aikaiset työsuhteet ovat yleistyneet nuorten keskuudessa. (Koulupudokkaiden työurat, Tero Järvinen — Markku Vanttaja, Yhteiskuntapolitiikka-lehti 2006:1).

Nuorisotyöttömyys on noussut Suomessa räjähdysmäisesti taloudellisen taantuman myötä. Esimerkiksi Uudellamaalla nuorisotyöttömyys on jopa kaksinkertaistunut vuoden 2008 lukemista. Yksi nuorisotyöttömyyden keskeisistä syistä on nuoren vähäinen koulutus. Oppivelvollisuuden nostaminen tarjoaa jokaiselle nuorelle mahdollisuuden suorittaa toisen asteen opintoja ja näin kiinnittyä paremmin työmarkkinoille.

Toinen nuorten työuriin voimakkaasti vaikuttava tekijä koulutuksen lisäksi on sosiaalinen ja kulttuurinen tausta. Korkeasti koulutettujen vanhempien lapset onnistuvat kiinnittymään vakaalle työuralle huomattavasti useammin kuin vähäisen koulutuspääoman kodeista tulleet lapset. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen merkitsee usein myös eri asiaa eri yhteiskuntaryhmistä tuleville nuorille. (Järvinen & Vantta, 2006.) Oppivelvollisuusiän nostaminen tasoittaa perhetaustan ja vanhempien koulutustason vaikutusta nuoren työuraan ja vähentää näin sosiaalista eriarvoisuutta.

Suurimmassa syrjäytymisvaarassa peruskoulun päätyttyä ovat erilaisista omaan elämänhallintaan liittyvistä ongelmista kärsivät nuoret sekä maahanmuuttajat. Maahanmuuttajien kohdalla korostuvat kieliongelmat sekä sellaiset kulttuuritekijät, joita koululaitos ei nykyisellään kykene riittävän hyvin tunnistamaan. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajien määrä tulee lähivuosina lisääntymään nopeasti. Kun lisäksi ammatinvalinta on yhteiskunnan ja työmarkkinoiden muutosten myötä vaikeutunut ja monimutkaistunut, oppivelvollisuusiän nostaminen on yksi keino integroida maahanmuuttajanuoria yhteiskuntaamme. (Tikka, Tiina & Suominen, Esa: Sivistisyhteiskunta 2.0 — osallisuutta ja osaamista kaikille. Kalevi Sorsa -säätien julkaisuja 1/2008.)

Vaikka taloudellinen taantuma on vaikuttanut kaikkiin länsimaihin, esimerkiksi Isossa-Britanniassa on tehty päätös, jonka mukaan kaikki nuoret tulee saada pakollisen toisen asteen koulutuksen piiriin vuoteen 2015 mennessä. Tätä päätöstä on perusteltu muun muassa kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttämisellä. (http://www.direct.gov.uk/en/N11/Newsroom/DG_067201) 16-

vuotiaina koulutuksen jättävillä nuorilla ei ole taitoja toimia ammateissa, joista nykyinen työelämä koostuu. Myös työmarkkinoilla vaadittavat sosiaaliset taidot karttuvat toisen asteen koulutukseen sitouduttaessa.

Oppivelvollisuusiän nostamista on kritisoitu ainakin kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin on väitetty, että pakkojen lisääminen koulutusta pidentämällä johtaa joidenkin nuorten kohdalla yhä voimakkaampaan koulutusvastaisuuteen. Oppivelvollisuusikä on kuitenkin pidennetty aiemminkin, esimerkiksi peruskoulu-uudistuksessa. Harva kiistää kaikille yhtäläisen peruskoulun myönteisiä vaikutuksia. Lisäksi koulumuotoisen opiskelun rinnalla olisi tarjolla oppisopimuskoulutusta ja ammatillista koulutusta integroidussa työpajatoiminnassa niille, joita koulunpenkillä istuminen ei innosta. Myös opintojen ohjausta tulisi kehittää palvelemaan kaikille tarkoitettujen toisen asteen koulutuksen tarpeita.

Oppivelvollisuusiän nostamista on kritisoitu myös kustannusten näkökulmasta. Oppivelvollisuusiän pidentämisestä tulisi kuitenkin vähemmän kustannuksia kuin peruskoulun jälkeen syrjäytyneiden nuorten hoitamisesta. Oppivelvollisuusiän pidentämisellä ja toisen asteen koulutuksen yhtenäistämällä osoitetaan nuorille, heidän vanhemmilleen ja oppilaitoksille, että yhteiskunta on sitoutunut tavoitteeseen antaa kaikille nuorille yhtäläinen mahdollisuus toisen asteen koulutukseen ja työelämään kiinnittymiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin koululainsäädännön muuttamiseksi niin, että oppivelvollisuusikää nostetaan 16 ikävuodesta 18 ikävuoteen.

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2009

Paavo Arhinmäki /vas
Erkki Virtanen /vas
Mikko Kuoppa /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Matti Kauppila /vas

Markus Mustajärvi /vas
Unto Valpas /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Kari Uotila /vas
Annika Lapintie /vas

TPA 88/2009 vp — Paavo Arhinmäki /vas ym.

Merja Kyllönen /vas
Matti Kangas /vas
Martti Korhonen /vas

Veijo Puhjo /vas
Minna Sirnö /vas